

Нікіфорова С. М.

**Ефективні методики навчання лексиці англійської мови студентів
нелінгвістичних спеціальностей**

Харківський національний університет міського господарства імені О.М.

Бекетова, Харків

За словами американського педагога, Еріка Гірша-молодшого "Розмір словникового запасу є зручним показником цілої низки освітніх досягнень і здібностей - не лише навичок читання, письма, аудіювання та говоріння, а й загальних знань у галузі науки, історії та мистецтва". [1]

Словниковий запас є основою для спілкування. Основною причиною вивчення іноземних мов, спільною для всіх людей, є спілкування - спілкування в будь-якому режимі. Це двосторонній процес, який вимагає вміння розуміти одне одного, уміти кодувати повідомлення, яке хтось хоче передати комусь іншому в такий спосіб, який буде зрозумілий одержувачу, а також відповідає конкретній ситуації та статусу всіх учасників. [2, с. 14]

Словниковий запас - це те, що ми продовжуємо вивчати й розвивати протягом усього нашого життя, це необмежена навичка. У той час як частина лексики набувається неявно через повсякденні взаємодії, складнішої та технічної лексиці важливо навчати цілеспрямовано. Ми не можемо покладатися на долю і чекати, що студенти самостійно вивчать понад 50 000 слів, необхідних їм для успішної комунікації в виші, а також за межами освітнього закладу.

Крім того, у світі цифрової залежності словниковий запас набуває дедалі більшого значення. За допомогою автозаміни можна підібрати правильне написання, але на неї не можна покладатися у виборі правильного значення, яке відповідатиме контексту.

Навчання лексиці - це контекст і повторення - саме ці два фактори студенти повинні знати про слова, які вони вивчають і згодом використовують у мовленні.

Під час навчання лексиці, необхідно враховувати кілька ключових моментів. За останні два десятиліття було визнано, що існує три рівня лексики. Усвідомлення цих рівнів має вирішальне значення для того, щоб допомогти вчителям вибрати правильні слова для навчання на своїх заняттях - від першого дня занять до останнього.

До першого рівня належать основні слова повсякденної мови - високочастотні слова, такі, як 'dog', 'good', 'phone', 'happy'. Зазвичай більшість студентів запам'ятовують ці слова без особливих зусиль, не вдаючись до виконання будь-яких особливих вправ. Однак для того, щоб запам'ятати слова-омофони або багатозначні, потрібне явне навчання.

Слова другого рівня - це слова, необхідні для розуміння і висловлювання складних ідей в академічному контексті. Цей рівень включає такі слова, як 'formulate', 'specificity', 'calibrate' and 'hypothesis'. Ці слова досить часто використовуються в багатьох темах і предметних галузях, і їхнє ефективне використання може відображати зріле розуміння академічної мови.

Слова третього рівня використовуються не часто, зазвичай вони зарезервовані для конкретних тем чи предметів, інакше кажучи використовуються у контексті наукового мовлення - наприклад, 'orthography', 'morphology' and 'etymology' зустрічаються в галузі лінгвістики або 'circumference' and 'quantum', слова, характерні для світу математики та фізики. Деякі з цих слів можуть бути словами як першого рівня, так і другого, але мають особливе використання та призначення. Ці слова мають викладатися в контексті їхнього значення та призначення в конкретній навчальній одиниці.

Успішність навчання лексиці англійської мови залежить від багатьох чинників, таких як врахування професійної спрямованості, грамотний відбір лексичного матеріалу, вибір ефективних методів на всіх етапах роботи з ним, розвиток внутрішньої мотивації.

Важливим фактором, що сприяє ефективному та швидкому запам'ятовуванню лексики, є активна участь усіх видів пам'яті: зорової, що тренується шляхом читання та написання слів; слухової, що розвивається під час сприймання іноземної мови на слух та в процесі усного мовлення; моторної, участь якої пов'язана з роботою органів мовлення і актом письмової фіксації слів, і, нарешті, логічної, за допомогою якої відбувається повне осмислення і всебічне продумування засвоєного матеріалу.

Розуміння природи словникового запасу важливе для процесу вибору відповідних навчальних стратегій, які дають змогу учням оволодіти словниковим запасом, необхідним їм для навчання читанню, і читати, щоб вчитися. Словник складається з функціональних (службових) слів і ключових (знаменних) слів. Функціональні слова - це загальноповживані слова, такі як 'are', 'that' і 'to'. Знаменні слова включають іменники, дієслова, прикметники та прислівники, такі як 'flower', 'eat', 'beautiful', 'sadly'. Крім того, знаменні слова складаються як із конкретних, так і з абстрактних слів. Конкретним словам, таким як 'automobile', можна навчити за допомогою реального об'єкта або показати цей об'єкт на малюнку. Абстрактні слова, такі як *harmony*, легше вчити на прикладах. Нарешті, слова можуть розглядатися як такі, що належать або до загальної лексики, або до технічної лексики. До загальної лексики належать слова, такі як *giant*, які не пов'язані з певною сферою контенту, тоді як слова, що належать до технічної лексики, як, наприклад, *mitosis*, пов'язані з певною сферою контенту або темою.

Першим кроком у плануванні навчання лексиці є визначення групи слів, які студенти вивчатимуть. Доцільно згадати деякі рекомендації, які можуть бути корисними в цьому процесі прийняття рішень.

Обирайте слова, які є загальними або загалом корисними для тих, хто навчається, з якими вони будуть часто стикатися і які, отже, представляють загальні знання.

Уникайте вивчення слів, з якими студенти рідко стикаються.

Обирайте терміни, які є стратегічними для академічного успіху і зазвичай не набуваються самостійно. Підкресліть терміни, критично важливі для розуміння студентом прочитаного уривка або одиниці навчання.

Ефективне навчання лексики включає в себе можливість мотивувати, моделювати, опановувати, збільшувати та підтримувати лексичні знання з осмисленим зворотним зв'язком, що спрямовує послідовність навчання.

Студенти мають розуміти переваги багатого словникового запасу. Як і під час будь-якого навчання, деякі учні можуть проявляти допитливість, тоді як інших потрібно буде вмовити вирушити в так звану подорож до країни знань.

Можна виділити кілька порад та інструментів для підвищення мотивації:

- знайдіть час і спосіб продемонструвати цінність багатого словникового запасу;
- зробіть вивчення слів невід'ємною частиною заняття;
- знайдіть каламбури, жарти та інші комедійні прийоми, щоб посилити залученість студентів до вивчення слів, особливо тих, які мають кілька значень;
- виберіть слово тижня із завданням творчо використовувати його на заняттях.

Для розвитку багатого словникового запасу вчителі мають розуміти, які навички слід розвивати насамперед, і за потреби їх моделювати.

Доцільно використовувати електронні словники для роботи з новою лексикою, оскільки вони не тільки значно переважають за обсягом

книжкові, а й знаходять шукане слово чи словосполучення за кілька секунд, в електронних словниках міститься більша кількість неологізмів, оскільки мова - відображення реального життя людей, їхньої культури. Уся нова лексика не може бути адекватно відображена в "паперових" словниках з тієї простої причини, що вони занадто довго розробляються. Фактично багато словників, які сформувалися в мовній атмосфері середини століття, сильно застаріли. У них не вказані сучасні значення старих слів, а багато нових слів просто відсутні. Це стало особливо очевидно у зв'язку з розвитком Інтернету: більша частина Вебсторінок складається з англійських текстів, написаних живою сучасною мовою, що використовує розмовну лексику і сленг. Вирішити це завдання може тільки використання електронних словників. Для масових програмних продуктів, якими є електронні словники, характерні часта зміна версій і наявність постійного зворотного зв'язку з тисячами користувачів.

Ефективність застосування методів навчання англомовної лексики залежить від того, наскільки успішно викладачі "оволодіють ідеями сучасної освіти залежить від того, наскільки успішно викладачі оволодіють ідеями сучасної освіти і чи будуть вони впроваджувати ці ідеї в практику викладання іноземної мови.

Література:

1. Hirsch E. D. Cultural Literacy. What Every American Needs to Know. New York: Random House, 1988. 253 p.
2. Eshonqulova, M. T. Vocabulary teaching strategies in English / M. T. Eshonqulova // Archivarius. 2020. No 9 (54). P. 14-15.